

ταῦτα ἠλκτωθήσαν, προϊόντος τοῦ χρόνου, μέχρι τῶν 400, ἕνεκα τοῦ καταβιβασμοῦ τῶν τόκων καὶ τῆς τῶν Ὁμογενῶν (ἐξ οἷων αἰτιῶν, ἀνωτέρω ἐρρέθη) ὀλιγοστεύσεως, διετάχθη (1717) ἕνα προμηθεύονται τὰ πρὸς ἀπλήν καὶ ἀπαρκήτητον τῶν Μοναχῶν διατροφήν, ἀφ' ὧν ἄλλοτε ἡ Ἐκκλησία ἐπλήρου τῷ τε Ἀρχιεπισκόπῳ καὶ τῷ διδασκάλῳ τοῦ Σχολείου τῆς Κοινότητος.

Φροντιστήριον
Θωμᾶ τοῦ Φλαγγίνη.

Δεκαεπτὰ ἔτη μετὰ τὴν τοῦ Μοναστηρίου καθίδρυσιν (δηλαδή, τῷ 1626) Θωμᾶς ὁ Φλαγγίνης, κερκυραῖος, ὅστις, ἕνεκα τῆς σπανίας αὐτοῦ εὐγλωττίας διέπρεπε τότε μεταξὺ τῶν τῆς Βενετικῆς δικηγόρων, καὶ ἐκ ταπεινῆς καταστάσεως ἦν καὶ ὑπερπλουτήσας, προέθετο θεμελίωσιν ἐκπαιδευτικοῦ Φροντιστηρίου, φορολαγῶν τοὺς Ἑλληνας ἐμπόρους ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων πραγματειῶν. Ἀξιέπαινος ὁ σκοπὸς οὗτος, ὃν περ συνέλαβε, σκεψάμενος τὴν μεγάλην τῆς Ἑλλάδος ὠφέλειαν, ὅταν αὐξηθῶσι τὰ μέσα, ἀναγκαῖα πρὸς τὴν περὶ φιλοκαλίαν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας, καὶ πρὸς ἀδιάλειπτον διατήρησιν τῆς τῶν προγόνων κληρονομίας. Καὶ ἐπὶ τούτῳ, ἐπειδὴ ἐν τῷ τῆς Ἐκκλησίας περιβόλῳ οὐκ ἦν πλέον τόπος, ἡ Ἀδελφότης ἠγόρασε (1629) παρὰ τῶν βενετῶν εὐπατριδῶν Λαυ-

ρεντίου καὶ Μάρκου Φοτκαρήνου, οἰκήματά τινα καὶ ἐργαστήρια ἐρείψιμα (τῆς Ἐκκλησίας παρά- πλευρα), ἀντὶ 9000 δουκάτων. Ἐξ ὧν, τὰ πρὸς τὴν τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου ὁδὸν ἀνεκαίνισθησαν ἔπειτα ὑπὸ Βαλτάσαρ τοῦ Λογγένα (1658-60) τινὰ μὲν διὰ χρημάτων τῆς Ἀδελφότητος, τινὰ δὲ διὰ τῶν γενναίων καὶ εὐγενῶν προσφορῶν τῶν Ἡγεμόνων τῆς τε Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, ἐξαιρέτως δὲ Ἰωάννου Ματθαίου Βοεβόδα, ἀφιερῶσαντος κηρίου ὀκάδας 700 (1642 τῆ 21 Μαρτίου), δουκάτα 1,060 ὅπερ πρὸς τοῦτο καὶ μόνον ἐγένετο, οὐχὶ δὲ καὶ πρὸς τὴν τῆς Ἐκ- κλησίας οἰκοδομήν, ὡς κακῶς καὶ συγκεχυμέ- νως ἔγραψεν ὁ Κορνάρος (Eccles. Venet. De- cad. XV. P. I.).

Ἄλλ' ἡ ἀρίστη καὶ ἀξιεπικινος τοῦ Φλαγγί- νη συμβουλή ὑπῆρχε σχεδὸν προετοιμασία ἀπο- τελεστικωτέρου καὶ λαμπροτέρου σκοποῦ. Τε- λευτήσας τὸ 1648, διέθετο σύστασιν καὶ συν- τήρησιν (συγκινέσει τῆς Γερουσίας) Ἱεροσπου- δαστηρίου, ἢ μάλλον Φροντιστηρίου, ἐκ συσσί- των καὶ ἐξωκοίτων νέων, Ἑλλήνων μὲν τὸ γέ- νος, Ὀρθοδόξων δὲ τὴν θρησκείαν, μισθουμένης ἐπὶ τούτῳ μιᾶς, ἢ καὶ δύο τῆς Ἐκκλησίας οἰ- κιδῶν. Ἄλλ' ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν συσσίτων (ἀνη- κόντων ἀπάντων εἰς ἐνδεεῖς καὶ τιμίας οἰκογε- νείας) ἔπρεπεν, ἵνα προτιμῶνται πρῶτον οἱ Κερ- κυραῖοι, δεύτερον οἱ Κύπριοι, καὶ διορίζωνται πρὸς ἐκπαίδευσιν εἰς, ἢ πλείονες διδάσκαλοι Ἑλ-

ληνες. Ἐκτὸς τούτου, καὶ δι' ἄλλας οὐχ ἦττον θεαρέστους διατάξεις (περὶ ὧν λέγομεν μετ' ὀλέγον) ἀφιέρωσεν 171,716 δουκάτα, ἐμπιστεύων τὴν διαχείρισιν τοῦ κεφαλαίου τούτου, καὶ τὴν φροντίδα ἐξ ἴσου πάσης διοικητικῆς προνοίας, τῆ ἐπὶ τῶν Νοσοκομείων καὶ ἀγαθοεργῶν καταστημάτων Ἀρχῆ, ἐπιφυλαττομένης εἰς τὸν Φιλαδελφείας Ἀρχιεπίσκοπον τῆς περὶ τὴν ἐσωτερικὴν εὐταξίαν ἐπαγρυπνήσεως (121).

Ἐγκαθιδρυθέντος λοιπὸν τοῦ Φροντιστηρίου διὰ ψηφισμάτων τῆς Γερουσίας 24 Ἰουν. 1662 καὶ 6 Σεπτεμβρίου 1664, καὶ καθυποβληθέντος εἰς τοὺς Μεταρρυθμιστὰς τοῦ ἐν Παταύῳ Πανεπιστημείου (τοὺς ἐκλέγοντας τότε διδασκάλους τε καὶ μαθητὰς), ἐγένοντο ἐν αὐτῷ παραδεκτοὶ δώδεκα σύσσιτοι. Οἷς καὶ μετέπειτα ὁ προμνησθεὶς Βερνάρδος ὁ Ἄκρης προσέθετο, ἰδίως ἀναλώμασιν, ἑτέρους δύο (1666), εἰ δυνατὸν, Κυπρίου (122). Ὑπῆρχον ἐνταῦθα εἷς καὶ ἐνίοτε δύο διδάσκαλοι, εἷς ὁδηγὸς, εἷς οἰκονόμος, εἷς μάγειρος· καὶ διὰ τούτους καὶ δι' ἄλλας χρείας, ἐξωδεύοντο 1,140 ἐτήσια δουκάτα (123). Τὸ Κατάστημα ἦν, τέλος, κεκακονισμένον κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἐλληνικῶν τῆς Ῥώμης καὶ τοῦ Παταύτου γυμνασίων· ὥστε οἱ διδασκόμενοι, συμπληρώσαντες τὸ σύστημα τῶν μαθημάτων αὐτῶν, κατεγράφοντο εἰς τὸ Πανεπιστημεῖον, καὶ ἐντεῦθεν ἐπανήρχοντο εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν δαφνοστεφεῖς (124). Καὶ ἵνα τόπος ἀποδοῇ ἀρμο-

διώτερος καὶ εὐρυθυμότερον διηρημένος, ἡ Γερουσία παρεκίνησε τὴν Ἀδελφότητα, ὅπως λάβῃ τὰς καταλλήλους προνοίας (1666). Ὅθεν καὶ αὐτὴ συνέδραμεν εἰς ἀνοικοδόμησιν τοῦ Φροντιστηρίου ἐξ ἰδίων, καὶ τῶν περὶ οἰκιῶν, καὶ περὶ τὸ 1678 ἤρξατο Βαλτάσαρ ὁ Λογγένας τοῦ σχεδιασθέντος καὶ παρ' αὐτοῦ ἐκτελεσθέντος ἔργου (125).

Ἐπιστῆμαι καὶ γράμματα, ἑλληνικά τε καὶ λατινικά, κάλλιστα παρεδίδοντο ἐκεῖσε. Ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ συνεκροτεῖτο δημοσία ἀκαδημία, παρούσης τῆς ἐπὶ τῶν Νοσοκομείων καὶ ἀγαθοεργῶν Καταστημάτων Ἀρχῆς, ἐν ἣ οἱ μαθητεύοντες ἠγωνίζοντο ἑλληνιστί καὶ λατινιστί σοβαρὰ μεταφυσικῆς καὶ ἠθικῆς ἀγωνίσματα. Περὶ τούτου ἀναμφίβολον παρέχουσι δείγματα τὰ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς γλώσσαις τετυπωμένα θέματα (126), καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Βόρτολη ἰταλιστί ἐκδοθὲν τῷ 1711 βιβλιάριον, τὸ ἐπιγραφόμενον Ἰl merito, la scienza e la gloria κτλ. Καί, πρὸς τούτοις, περὶ ἑλλης Ἀκαδημίας, τῆς τῶν Ἀβλαβῶν, μαρτυρεῖ τὸ σπάνιον συγγραμμάτιον Ἰræciæ obsequia, Senatui veneto ab Academicis Illæsis exhibita, et Patavini studii Moderatoribus ab iisdem dicata in Collegio Flanginiano (Venetiis, Conzatti, 1716, 8°.) Ὅθεν δικαίως τὸ ρηθὲν καθίδρυμα μεγάλην ἀπέλαβε τὴν ὑπόληψιν, μᾶλλον δὲ τοσαύτην, ὥστε ἡ Ἑλλάς ἐναπέστελλε συνεχῶς τὰ τέκνα αὐτῆς πρὸς ἐκπαίδευσιν. Ἀρχαῖοι δὲ καὶ νεώ-

τεροι συγγραφεῖς ἐκοινοποίησαν μετὰ πολλῶν ἐπαίνων τὰ μεγάλα ὠφελήματα, ὅσα εἰς τὴν πατρίδα προσήνεγκεν (127). Ἄνδρες πολυμαθέστατοι ἐδίδαξαν ἐν αὐτῷ, ἐξ ὧν καὶ τινες, ἐνταῦθα πρότερον μαθητεύσαντες, ἐχρημάτισαν ὕστερον διδάσκαλοι τοῦ τῆς Κοινότητος Σχολείου. Εἰσὶ δ' οὗτοι· Ὁ κρῆς Νικόλαος Καλλιάρχης (ἐκλεχθεὶς τῷ (1665). — Ἀντώνιος ὁ Προκακιάντης (1676). — Ματθαῖος ἱερεὺς ὁ Τυπάλδος (ὁ μετέπειτα ἀλιτήριος Φιλαδελφείας Μελέτιος) (1677). — Ὁ διδάκτωρ Θωμᾶς ὁ Κατάνης, κερκυραῖος, ἐκ Κυθωνίας καταγόμενος (1685). — Νικόλαος ὁ Παπαδόπουλος, ἱεροκλήρυξ (1687) — Ἡλίας ὁ Μηνιάτης (1689-90). — Στέφανος ἱερεὺς ὁ Μόσχος (1691). — Ἀλέξανδρος ἱερεὺς ὁ Κοκκινός (1694). — Ἰωάννης ἱερεὺς ὁ Χαλκεὺς, μωσχοπολίτης (1694 καὶ 1712). — Ἰωάννης ὁ Πατούσας ἐξ Ἀθηνῶν, ἐφημέριος καὶ ἱεροκλήρυξ (1703). — Ἀπύστολος ὁ Μῆκος, ἐκ Παραμυθίας, ἐφημέριος (1711-1714). — Ἀντώνιος ὁ Κατήφορος, ζακύνθιος, ἱεροκλήρυξ (1718). — Γεώργιος ὁ Πατούσας ἐξ Ἀθηνῶν, ἐφημέριος καὶ ἱεροκλήρυξ (1723). — Ἀντώνιος ὁ Μωσχόπουλος, κεφαλλήν (1761). — Ὁ κεφαλλήν Ἀγάπιος ὁ Λοβέρδος, ἱεροκλήρυξ (1766). — Σπυρίδων ὁ Βλαντῆς, ὁ ἐκ Κυθήρων ἔλκων τὸ γένος (1795), ὕστις ὑπῆρξε καὶ τελευταῖος (128). Ἡδυνάμεθα δὲ καὶ ἐνταῦθα μνημονεῦσαι τοὺς ἐκ τοῦ ἐκπαιδευτηρίου τούτου ἐξελθόντας περι-

φανεῖς ἄνδρες· ἀλλ' ἀρκούμεθα ἐπὶ τοῦ παρόν-
τος ὀνομάζοντες αὐτὸ, μετὰ τοῦ περικλεοῦς Μου-
στοξύδου « φρουρὸν τοῦ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας
» ἱεροῦ πυρῶς, ὅθεν σπινθῆρες μὲν κατὰ πρῶτον,
» ἔπειτα δὲ καὶ φῶς ἐξέλαμψε τηλαυγέστερον,
» διασκεδάζον πολλαχοῦ τῆς δουλείας τὸ σκό-
» τος » (129).

Ἔτερα εὐεργετήματα,
καὶ βιβλιοθήκη.

Ἐνῶ ἐκανονίζετο, ὡς ἄνωθεν, τὸ Φροντιστή-
ριον, ἡ προμνησθεῖσα Ἀρχὴ ἐξετέλει καὶ ἑτέ-
ρας τοῦ ἀρίστου Φλαγγίνη εὐεργετικὰς διατά-
ξεις. Αὗται δὲ ἦσαν· Ἡ σύστυσις Νοσοκομείου
(1665), ἀνοικοδομηθέντος, συγχρόνως τῷ Φρον-
τιστηρίῳ, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀρχιτέκτονος Λογγέ-
να, δαπάναις τῆς Ἀδελφότητος· ἑνθα δέκα Ἑλ-
ληνες ἀσθενεῖς ἐβοηθοῦντο διὰ περιθάλψεων καὶ
ιατρικῶν, καὶ διὰ χρημάτων δέ, ὅτε ἐξήρχοντο·
— ἡ ἀπολύτρωσις ἀνδρῶν, ἰδιαιτέρως Γραικῶν,
ἢ καὶ Λατίνων, ὅσοι, ὑπηρετοῦντες, ὡς στρατιῶ-
ται, τῇ Πολιτείᾳ, ἠχμαλωτίζοντο, διὰ θαλάσ-
σης ἢ καὶ ἄλλως, ὑπὸ τῶν βαρβάρων· καὶ πρὸς
τοιοῦτο κατεδαπανῶντο πεντακόσια κατ' ἔτος
δουκάτα· — ἡ ἐτησίᾳ ἐπίσης κλήρωσις δέκα κο-
ρῶν ἐν τῷ Ναῶ, ὧν ἐκάστη ἀπελάμβανεν ἑκα-
τὸν δουκάτα, ὅπως ὑπανδρευθῶσιν, ἢ καλογη-
ρευθῶσιν· ἔθος παλαιὸν, ἀρξάμενον ἕως ἀπὸ τοῦ
1556, ἐκ διαθήκης Μαρτίνου Κομπλίκη τοῦ ἐκ

Κυθήρων, ανανεωθέν έπειτα (1598) δι έτησίων τών Συναδέλφων συνεισφορών, μετά τής συνήθους κληρώσεως κατά τάς του 'Αγίου Νικολάου και του 'Αγίου Γεωργίου πανηγύρεις (180).

Του λοιπού, εις τάς προόρηθείσας οικοδομάς, συμπεριληφθέντος και του συνεχομένου Κτιρίου (Scioletta) (του μετά του Νοσοκομείου υπό του Λογγένα κατασκευασθέντος), ένθα οι Συναδέλφοι κατ' έτος και νυν συναθροίζονται, έδαπνήθησαν περίπου 14,000 δουκάτων (*). Επειδή δέ βραδύτερον έπεσκευάσθησαν τινά έκει, προενόησαν οι 'Αδελφοί και περι συστάσεως 'Αρχείων (1691), όπου άπαντα τά βιβλία, αι πράξεις, και τά έγγραφα άπάσης τής διαχειρίσεως, ή και άξιοτίμητα, όσα ή 'Αδελφότης και ή 'Εκκλησία κατέχουσι, φιλογρηγόρως διατηροϋνται. 'Η σειρά τούτων άρχεται μέν εκ του από του 1470 Μητρώου, εξακολουθει δέ μέχρι του νυν.

'Η Βιβλιοθήκη όμως, δι ήν οι 'Ομογενείς κατέβαλον μερίμνας ουκ όλίγας, προς άπόκτησιν βιβλίων σπανιωτάτων (ιδίως δέ έλληνικών) και χειρογράφων κοσμικών τε και εκκλησιαστικών, προς όφελος τών φιλομαθών, ουδέν έτυχε φρουράς ακολούθως τοσοϋτον ακριβοϋς. 'Αποσιω-

(*) Σώζονται και μέχρι τής σήμερα εν τῷ προαυλίῳ τής λεγομένης Scioletta αι εικόνες άλλων τε και τών Φιλαδελφείας 'Αρχιερέων.

πῶμεν τὰ ἐν περγαμηνῇ χειρόγραφα, ὅσα ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τοῦ 1548 (181) ἐπέκτητο τῆς τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου λειτουργίας, τῶν βίων Συμεῶνος τοῦ Μεταφραστοῦ, καὶ τινῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων (ἐξ ὧν τρία, διφθερωτά, τῆς ΙΑ΄ περίπου ἐκαντοντζετηρίδος σώζονται εἰσέτι, ζωγραφίαις καὶ τοῖς ἄλλοις κάλλεσιν ἐμπρέποντα). Πρακτοῦμεν δὲ μάλλον, ὅτι ἡ τῆς Ἀδελφότητος Βιβλιοθήκη ἔλαβεν ἀρχὴν τῷ 1597, ἀποκτηθέντων πολλῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν βιβλίων, πρῶην ἀνηκόντων εἰς τὸν ἐκ Χίου Ἐμμανουὴλ τὸν Γλυζούνην, λόγιον ἀνδρῶν καὶ Κάρολος ὁ Ε΄, βασιλεὺς Ἰσπανίας, παρήγγειλεν ἑλληνικῶν χειρογράφων συλλογὴν· ἧπερ μετέπειτα διέθετο (1596) ἵνα ἐγχειρισθῶσι τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ Φιλίππῳ (182). Ἐκτὸς τούτων, καὶ ἄλλων τινῶν Γαβριὴλ τοῦ Σεβήρου ἀγορασθέντων βιβλίων, ἄλλαι συλλογαὶ ἐκληροδοτήθησαν πρὸς αὐξήσιν αὐτῆς· ἡ τοῦ ἐφημερίου, δηλονότι, Θεοφυλάκτου τοῦ Ζανφουρνάρη, κερκυραίου (1659)· ἡ πολλοῦ ἀξία, ἕνεκα ἱερῶν χειρογράφων καὶ σπανίων συγγραμμάτων (ὧν πίνακα, τρύλαχιστον, ἔχομεν), τοῦ ἀρχιεπισκόπου Γερασίμου τοῦ Βλάχου (1685)· ἡ τοῦ διδάκτορος καὶ διδασκάλου Νικολάου τοῦ Παπαδοπούλου (1687)· καὶ, τέλος, ἡ Μελετίου τοῦ Ἐυπάλδου, ἣν καὶ ἐπεσκέφθη ποτὲ ὁ Μοντεφαλκόνιος (181). Πῶς δὲ ἠφανίσθη, οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν ἐπὶ τὸ παρόν· ἤδη δὲ ὁ Μουστοξύδης ἀρ-

κούγτως περί τούτου παραπονείται (134). Ἀλλ' ἀναμφιβόλως ὁ Βλάχος μετ' ἀπερισκεψίας συνέχώρησε δάνειον βιβλίων ἐλεύθερον ἐπὶ ἓνα μῆνα (135)· τοῦτο δέ, καί τοι οὐ τὸ πρῶτον, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἔσχατον ὑπῆρξε τῆς τοσαύτης ἀπωλείας αἰτίον (*).

Ἔτερα Σχολεῖα ἀλλαχοῦ
συστηθέντα παρὰ τῆς Ἀδελφότητος.

Τὰ κληροδοτήματα περιορίζονται ἕως ὧδε εἰς βιβλία. Νῦν δὲ λέγομεν καὶ περὶ τῶν ἄλλων. Πλεῖστοι Συνάδελφοι (καὶ Ἱερεῖς σὺν τούτοις) κατεπλούτισαν πολλάκις τὴν Ἐκκλησίαν, οἱ μὲν δι' εἰκόνων, οἱ δὲ δι' ἀργυρώματων καὶ ἑτέρων πολυτίμων σκευῶν, καταλιπόντες τινές ἐν μέρει, τινές δὲ καὶ ὅλην τὴν περιουσίαν αὐτῶν. Καὶ εὐηργέτησαν προσέτι τὸ τῆς Κοινότητος Σχολεῖον, τὸ Μοναστήριον, τὸ Νοσοκομεῖον, καὶ τὸ πρὸς ἀπολύτρωσιν τῶν αἰχμαλώτων καὶ ὑπανδρείαν τῶν κορῶν καθίδρυμα. Ἔτεροι πάλιν ἐξ αὐτῶν, ὑψηλότερον καὶ εὐγενέστερον προτιθέμενοι σκοπὸν, ἀναδεικνυόμενοι καὶ ἐπάξιοι τοῦ ἐνεστῶτος τῶν Ἑλλήνων πολιτισμοῦ πατέρες, ἐθεμελίωσαν πολλαχοῦ ἐκπαιδευτικὰ καταστή-

(*) Τοῦ Σεβήρου, καὶ ἄλλων, βιβλία φαίνονται σήμερον ἐν δεσφαῖς Βιβλιοθήκαις Βενετίας, Ταυρίνου, καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἰταλίας.

ματα, πρὸς μόρφωσιν κοινωφελῶν πολιτῶν καὶ ἱερέων οὐκ ἀμαθῶν. Ὅθεν ὁ ἐκ Χίου Ἐμμανουὴλ ὁ Γλυτζούνιος (ἢ καὶ ἄλλως Γλυζούνιος) ἐκληροδότησεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα δουκάτα χίλια, καὶ ὅσα ἐπιλείψουσι νὰ ληφθῶσιν ἐκ τῶν διατεθέντων ὑπαρχόντων αὐτοῦ, ὅπως ἐκλεχθῆ διδάσκαλος τῶν Ἑλληνικῶν γράμμάτων ἐν Χίῳ δι' ὅσους θελήσουσι νὰ τὰ μάθωσιν, ὁρίσας ἵνα δοθῆ τῷ αὐτῷ διδασκάλῳ ἡ οἰκία του ἐν Χίῳ κειμένη ἐν τῇ ἐνορίᾳ τῆς ἁγίας Μαρίας Τερμινιοτίσσης. Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ τυπογραφεῖον διενοήθη νὰ ἰδρῦσῃ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἐπειδὴ κληροδοτεῖ εἰς ταύτην τὰς μῆτρας καὶ στοιχεῖα, ὀνομάσας τὸν Γεώργιον Διγενῆν, εἰς ἐξασκήσῃ τὴν τέχνην, ἂν συνκινῆ, μετὰ μισθοῦ λιρῶν 40· φαίνεται δὲ ὁ Γλυζούνιος ὡς συνεταῖρος τοῦ ἐνεστοῦ ἐκδότου Φραγκίσκου Ἰουλιανοῦ, ἐπειδὴ λέγει, ὅτι ἐκ νέου ἀνηνέχθη δι' ἀναφορᾶς του περὶ τῆς τυπογραφίας, καὶ ἐπιθυμεῖ ὅπως ὁ Ἰάκωβος Μασσινῆς μείνῃ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ πρὸς ἐξάσκησιν τῆς τέχνης· τὰ δὲ ἑλληνικὰ αὐτοῦ χειρόγραφα, συλλεχθέντα ἐντολῇ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Ἰσπανίας, ἐγκαταλείπει εἰς τὴν Α. Καθολικὴν Μεγαλειότητα (Busta Testamenti, N° 231). Ἰωάννης ὁ Κωττούνης ἐκ Βεργίας, πρῶτος τῆς φιλοσοφίας καθηγητῆς ἐν τῷ τοῦ Πατρυῖου Πανεπιστημείῳ, ἀνήγειρεν ἐκεῖσε, κατὰ τὸ 1657, Φροντιστήριον ὑπὲρ ὀκτὼ τροφίμων (136)· ἐν ᾗ

ἀπὸ τοῦ 1407 ὑπῆρχε τὸ Πέτρου Γαρφάνου τοῦ ἐκ Λευκωσίας (Νικοσίας) ὑπὲρ τεσσάρων νέων κυπρίων Φροντιστήριον, καὶ τὸ, ὑπὲρ δώδεκα, τοῦ κυδωνίου μοναχοῦ Γερασίμου τοῦ Παλαιόκαπα, τὸ κατὰ τὸ 1633 ὑπὸ τὸ ὄνομα βενετικὸν ἀνοιχθὲν (187). Ἐν Ἑλλάδι ἐθεμελίωτε (1647) δύο Σχολεῖα (τὰ πρῶτα κατὰ τὴν ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα) Ἐπιφάνιος, τοῦπέκλην Ἡγούμενος, τὸ μὲν εἰς Ἰωάννινα, τὴν ἐχυτοῦ πετρίδα, τὸ δὲ εἰς Ἀθήνας, ἐν οἷς παρεδίδοντο γραμματικὴ, φιλολογία καὶ ἐπιστήμη. Καὶ ταῦτα διηνεκῶς εὐηργετήθησαν, τὸ πρῶτον ὑπὸ Πάνου τοῦ Ἱερομνήμονος (1691), περὶ οὗ ἐγένετο λόγος, καὶ Νικολάου Καρχιωάννου (1732), ἐπὶ συνθήκῃ, ἵνα τρέφονται τέσσαρες ἱερεῖς καὶ ἄλλοι μαθηταί· τὸ δὲ τῶν Ἀθηνῶν, ὑπὸ τοῦ ἀθηναίου Στεφάνου τοῦ Ρούττη (1748). Ἱεροσπουδαστήριον, ὑπὸ τοῦς ἰδίους κανόνας, καθίδρυσεν (1676) ἐπίσης ἐν Ἰωαννίνοις (εὐεργετηθὲν καὶ τοῦτο ὑπὲρ ἱερέων παρὰ τοῦ Ἱερομνήμονος, καὶ βιβλίους πλουτισθὲν ὑπὸ τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων Γεωργίου τοῦ Νηλίου (1698)), Μάνος ὁ Γιόνμας, Ἰωαννίτης, ἐκπληρῶν, μετὰ τριάκοντα τέσσαρα ἔτη, τὸ θέλημα τοῦ ἐπὶ τούτῳ διορίσαντος 20,000 δουκάτων Λεοντάρη, τοῦ θείου αὐτοῦ. Πέντε χιλιάδας ἀριέρου ὀψιμίτερον ὁ Ἰωαννίτης Λάμπρος ὁ Μαρζούτης (1734), ἵνα προστεθῇ εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦ Γιόνμα καθέδρα ἱερῶν καὶ κοσμικῶν ἐπιστημῶν, ἐλληνιστί τε καὶ λατινιστί περὶ δι-

δομένων. Ὁ δ' ἐκείνου αὐτάδελφος Σίμων, ἐχού-
 του ζῶντος εἰσέτι, καὶ ἕτερον συνέστησεν ἐν
 Ἰωαννίνοις Σχολεῖον, τὸ ἐπωφελες ἐκεῖνο καὶ
 ἐνδοξον, ὅπου ὁ πολυμαθέστατος Εὐγένιος ὁ
 Βούλγαρις βραδύτερον ἐδίδαξε περὶ τὸ 1742,
 ἐκλεχθεὶς ὑπὸ τῶν ἰδίων Μαρουτσῶν, ὅτε, ἐλ-
 θὼν εἰς Βενετίαν καὶ διδάξας τὸν θεῖον λόγον
 ἐν τῷ Ναῶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου (1741), ἀπέ-
 δειξε πασιφανῶς τὰ λαμπρὰ ἐαυτοῦ προτερήμα-
 τα καὶ τὴν παιδείαν. Ὁ δὲ Σπυρίδων Ῥίζος, ὁ
 ἐκ Δελφίνου, ἀπετέλει ἀθάνατον ἐν τῇ πατρίδι
 μνήμην, ἐγκαθιδρύσας, πρὸς ἐκπαίδευσιν ἕξ τρο-
 φίμων, καὶ οἰουδήποτε δὲ Ἕλληνας, γραμματο-
 λογικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν Σχολεῖον ἐν τῇ λε-
 γομένη Λάκκᾳ Δελφίνου (1749), ὅπερ πρότερον
 Σπυρίδων ὁ Στράτης μάτην προσεπάθησεν, ἵνα
 συστήσῃ. Καὶ ὅτε οἱ τῆς Πελοποννήσου Δημο-
 γέροντες περιήρχοντο ἐρανίζοντες χρήματα ἐπὶ
 τῷ ἀξιεπαίνῳ σκοπῷ τοῦ καταστῆσαι ἐν ταῖς
 Πάτραις Γυμνάσιον, πρὸς τροφήν καὶ ἀγωγὴν
 δώδεκα παιδῶν, ἀνέθετο πλούσιον ὑπὲρ αὐτῶν
 ποσὸν (1751) ὁ τὴν Ῥωσικὴν Αὐτοκρατορίαν
 ὑπηρετήσας, καὶ συμπολίτης αὐτῶν, κόμης Ἄν-
 δρέας ὁ Κασῆς. Πλὴν, τοῦ ἐπιχειρήματος ἐξα-
 νεμωθέντος, τὸ εὐεργέτημα ἀπέμεινε πρὸς μεί-
 ζονα τῶν, περὶ ὧν ὁ λόγος, καθιδρυμάτων με-
 γαλοπρέπειαν, οἷον τῶν τῆς Πάτμου, καὶ Ἰωαν-
 νίνων καὶ Ἀθηνῶν. Εὐγνωμόνουν αἱ Ἀθηναῖοι πρὸς
 τὸν πολίτην Γεώργιον τὸν Μέλον (1732) δι' ἧ-

φθονον εισίδημα ὑπὲρ τοῦ ἐκεῖσε Σχολείου τοῦ Π'γουμένου, πρὸς διατήρησιν ἐνὸς διδασκάλου καὶ τέκνων διατροφὴν. Εὐγνωμόνουν δὲ, τέλος, καὶ πρὸς τὸν ἀθηναῖον Ἰωάννην τὸν Ντέκαν διὰ τὴν ἀνέγερσιν (πρὸ τοῦ 1754) ἑτέρου, ὑπὲρ δώδεκα ἐνδεῶν τέκνων, λαμπροῦ Σχολείου, ὅπερ οὗτος, ἀποβιώσας, ἐπροίκισε διὰ 12,000 δουκάτων (1762), καὶ Σταμάτης ὁ 'Ροῦφος, συγχρόνως σχεδὸν, εὐηργέτησεν, οἷς ἦσαν ἀναγκαῖα πρὸς διατροφὴν τριῶν ὀρφανῶν καὶ πτωχῶν τῆς Λειβαδίας παιδῶν. (138).

Τῶν ἀξιωματημονεῦτων καὶ, τὸ πλεῖστον ἄχρι τοῦ νῦν ἀγνώστων τούτων καθιδρυμάτων, λίθου ἀκρογωνιαίου τῶντι τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ, τὴν κηδεμονίαν διεπίστευον οἱ διαθένται-ῆ ἐν Βενετίᾳ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Ἀδελφότητι, ὡς αὐτῆς μέλη ὄντες. Διεχειρίζετο αὐτὴ τὰς προσόδους τῶν ἐπὶ τούτῳ εἰς τὸ δημόσιον Νομισματοκοπεῖον ἐναποτεθέντων κεφαλαίων, καὶ ἐπεκύρου τοὺς Διδασκάλους (*). Ἐκ τῶν εἰρημένων Σχολείων διέχεον τὰ γράμματα οἱ λογιώτεροι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἄνδρες· ἄλλοι δὲ, οὐχ ἦττον περιφανεῖς, ἐδίδασκον εἰς Μέτσοβον, Τρίκκην, Λάρισσαν, Γούρναξον, Θεσσαλονίκην,

(*) Τούτων τὴν χρονολογικὴν σειρὰν νῦν πρῶτον κατεχωρίσαμεν ἐν τῷ τέλει, ἀκριβῆ καὶ ὡς ἐλπίζομεν, ἐντελῆ, ἐκ πρωτοτύπων ἐγγράφων τῆς ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος εἰληφότες.